

Samantha Power – ajakirjanik, teadlane, Ameerika Ühendriikide välispoliitika mõjutaja

Piret Viljamaa (RiTo 19), Eesti Rahvusraamatukogu parlamendiinfo keskuse infospetsialist

Samantha Poweri teadustööde nimekiri ei ole pikk, kuid ta sai 33-aastaselt Pulitzeri auhinna ning 2004. aastal arvas ajakiri Time Samantha Poweri maailma 100 mõjukaima teadlase hulka.

Samantha Power on sündinud 1970. aastal Iirimaal, üheksa-aastaselt emigreerus ta koos emaga Ameerika Ühendriikidesse. Ta õppis Yale'i Ülikoolis ajalugu. 1993–1996 töötas ta endises Jugoslaavias, Bosnias ja Hertsegoviinas ajakirjanikuna, laskmata end segada asjaolust, et ta senine kokkupuude ajakirjanikutööga oli piirdunud ülikooli ajalehele naiste võrkpalliülevaadete kirjutamisega. 1993. aastal ilmus tema koostatud raamat “Breakdown in the Balkans: A Chronicle of Events, January, 1989 to May, 1993”. 1996. aastal liitus ta Rahvusvahelise Kriisirühmaga ning aitas Bosnias ja Hertsegoviinas luua selle organisatsiooni kohalikku haru. 1999. aastal lõpetas Power Harvardi Ülikooli õigusteaduskonna, 1998–2002 juhtis enda asutatud inimõiguste poliitika küsimustega tegelevat Carri Keskust Harvardi Ülikooli juures. 2006. aastal nimetati ta Anna Lindhi nimelise õppetooli esimeseks erakorraliseks professoriks. Välispoliitika professorina spetsialiseerus ta inimõiguste, genotsiidi ja aidi temaatikale. 1997. aastal toimetas ta koos Graham Allisoniga artiklikogumiku “Realizing Human Rights: Moving from Inspiration to Impact”, mille autorite hulka kuulusid näiteks Jimmy Carter ja Kofi Annan.

Samantha Poweri raamat “A Problem from Hell: America and the Age of Genocide” sai 2003. aastal Pulitzeri auhinna ning Ameerika raamatukriitikute ja Välissuhete Nõukogu Arthur Rossi nimelise parima Ameerika Ühendriikide välispoliitikat kajastava raamatu auhinna. Kirjastus Random House, kellega oli sõlmitud leping raamatu kirjastamiseks, lükkas käsikirja tagasi, leides, et raamat on liiga poliitiline. Samantha Poweri sõnul tõstatas ta raamatus küsimuse, miks Ameerika Ühendriigid ei ole sekkunud ja aidanud genotsiidi ära hoida. Raamatu algul heidab Samantha Power Bill Clintoni valitsusele ette tühje lubadusi kaitsta Sarajevo elanikke, mis ajendas lapsevanemaid lapsi keldritest välja lubama, otse serblaste pommide alla. Autorit šokeeris ÜRO ja Ameerika Ühendriikide jõuetus, mille tõttu serblased vallutasid Srebrenica turvaala ja mõrvasid peaaegu kõik sealsed meessoost elanikud, raamatu andmeil 7000 (mõningail andmeil isegi rohkem) meest ja poissi. Autor küsitles suurt hulka Ameerika Ühendriikide välispoliitika mõjutajaid ning 20. sajandi genotsiidide tõttu kannatanuid ja pealtnägijaid Bosnias ja Hertsegoviinas, Kambodžas, Kosovos ja Rwandas. Ta jõudis järeldusele, et toimuvast oldi informeeritud, kuid maailm pööras ikkagi pilgu mujale, ning esitab küsimuse: miks? Power leiab, et ameeriklased, nii rahvas kui otsustajad, loodavad sõjaliste konfliktide puhul läbirääkimistele, saavad humanitaarabi ja keelduvad uskumast, et tegemist võib olla genotsiidiga. Ameerika poliitikud on tihti eelistanud mitte sekkuda, pidades vägivalda kahe osapoole konfliktiks. Näiteks toob ta 1915. aasta Türgi armeenlaste probleemi – Ameerika Ühendriikide ametlik seisukoht oli, et tegemist on Türgi siseasjaga.

Samantha Poweri kriitikud on eespool öeldu tõttu talle ette heitnud, et ta ärgitab Ameerika Ühendriike võtma endale maailmapoliitseiniku rolli. Samantha Poweri seisukohta, et genotsiidi puhul on vajalik ka sõjaline sekkumine, on peetud õigustuseks Iraagi sõja alustamisele. Selle kohta on ta ise väitnud, et on kahju, kui tema mõtet väänatakse ja öeldakse, et “Ameerika Ühendriigid peaksid sekkuma, kui nad ise seda paremaks peavad”. Ühes intervjuus on ta rõhutanud: küsimus pole “meis” ja “neis”, tänapäeva maailmas on kõik omavahel väga tihedalt seotud.

2005. aastal võitis ajakirjas *The New Yorker* ilmunud Samantha Poweri artikkel Darfurist ajakirjanduse parima reportaaži auhinna. 2008. aasta algul ilmus tema koostatud elulooraamat ÜRO töötajast Sergio Vieira de Mellost. "Chasing the Flame: Sergio Vieira de Mello and the Fight to Save the World" jutustab 2003. aastal Iraagis enesetapurünnakus hukkunud ÜRO saadikust. Eluloojutustusele lisaks on raamatusse kätketud autori püüdlused leida vastused küsimustele, kuidas peaks rahvusvaheline üldsus reageerima etnilistele rahunemistele, kodusõjale ja genotsiidile ning milline mõju võib olla ühelainsal karismaatilisel inimesel. Samantha Power näeks ÜRO-d meelsasti senisest tugevama ja olulisemana kui seni, kes nõuaks Ameerika Ühendriikidelt ning teistelt maailma juhtivatelt riikidelt suuremat panustamist organisatsiooni võimekusse.

2007.–2008. aastal oli Samantha Power ajakirja *Time* kolumnist. Ta kirjutas poliitilistest konfliktiolukordadest, näiteks Kosovo eraldumisest Serbiast; arutles selle üle, kas Ameerika Ühendriikide Esindajatekoda peaks tunnustama Türgi vägivalda armeenlaste vastu genotsiidiks; vaatles Hiina ja Venemaaga seonduvaid probleeme rahvusvahelistes suhetes. Artiklis "A Question of Honor" juhib ta tähelepanu sellele, et Venemaa rünnak Gruusia vastu oli ennustatav. Venemaa tunneb end solvatuna oma endise mõjuvõimu kaotuse tõttu ning loodab seda taastada sõjalist jõudu demonstreerides. Lääneriigid on üldiselt vältinud agressorite alandamist, näiteks pärast Teist maailmasõda võeti Saksamaa NATO-sse ning aidati riigi majandus uuesti üles ehitada. Samantha Poweri arvates tuleb Venemaa rünnakut naaberriigi vastu üheselt mõistetavalt taunida, kuid käsitleda probleemi tasakaalustatult ja kedagi solvamata.

2005. aastal luges Ameerika Ühendriikide senaator, praegune president, samuti Harvardi Ülikooli õigusteaduskonna lõpetanud Barack Obama Samantha Poweri raamatut genotsiidist ja avaldas soovi temaga kohtuda. Kokkusaamine oli tulemuslik. Kuigi Samantha Power polnud oma sõnul kunagi varem mõelnud poliitikas tegutsemisele, mõjus Barack Obama isiksus talle sedavõrd, et 2005.–2006. aastal töötas ta senaatori nõunikuna inimõiguste valdkonnas. 2008. aastal osales Samantha Power tema valimiskampanias, kuid astus välispoliitika nõuniku kohalt tagasi pärast Obama konkurendi Hillary Clintoni aadressil tehtud solvavat märkust. Barack Obama nõustajana oli tema roll laiemal raamistikul ja visiooni loomine. 2009. aasta jaanuaris määras president ta Rahvusliku Julgeolekunõukogu ametnikuks.

Maailma ajakirjanduses on ilmunud mitmeid artikleid, kus väljendatakse arvamust, et Samantha Power on ametisseastunud presidendi olulisemaid mõjutajaid. Muret tuntakse nii võimaluse pärast, et tema ideed suunavad Ameerika Ühendriike uutele sõjalistele sekkumistele, kui ka vastupidi, näiteks vähendama toetust Iisraelile. Loodetakse, et Samantha Poweri päritolu võiks aidata tihendada sidemeid Ameerika Ühendriikide ja Suurbritannia vahel.

Kasutatud kirjandus

Power, S. (2003). *A Problem from Hell: America and the Age of Genocide.* New York: Perennial.

Power, S. (2008). *A Question of Honor.* – *Time*, vol 172, Issue 8, 14 Aug.

[Samantha Power.](#) – John F. Kennedy School of Government.

[Samantha Power biography.](#) – Encyclopedia of World Biography.